
Dr Tatjana Kandić¹

Pregledni naučni rad

UDK: 347.962.6:331.108 (497.11+497.5+497.4+497.7)

DISCIPLINSKA ODGOVORNOST SUDIJA U REPUBLICI SRBIJI, REPUBLICI HRVATSKOJ, REPUBLICI SLOVENIJI I REPUBLICI MAKEDONIJI

Apstrakt

Jedna od garancija nezavisnosti sudija su i imunitet i disciplinska odgovornost sudija. Disciplinska sudska vlast obuhvata ovlašćenja da se odlučuje o disciplinskoj odgovornosti sudija i predsednika sudova. Normativni model disciplinske odgovornosti sudija osnova je za imunološku zaštitu sudskog sistema i da sudije donesu kvalitetne odluke u razumnom roku.

Pojedine države u tranziciji usaglasile su normativni model disciplinske odgovornosti sa međunarodnim standardima, dok druge države stvaraju normativni model disciplinske odgovornosti pod uticajem političkih vlasti, ne poštujući međunarodne standarde što dovodi do udaljavanja od međunarodnih integracija.

Ključne reči: nezavisnost sudija, imunitet sudija, disciplinska odgovornost, međunarodni standardi, uticaj političkih vlasti.

1.Uvod

U modernom ustavnom pravu pravni položaj i ulogu jedne vlasti određuju tri ključna činioca: način njenog konstituisanja, sadržina njenih ovlašćenja i način na koji se odgovornost realizuje. Vlast i odgovornost su povezani i proporcionalni - više vlasti povlači i veću odgovornost i obrnuto. Odgovorna vlast je ograničena vlast. Sudska vlast je ograničena načelom podele vlasti i načelom nezavisnosti i samostalnosti. Odgovornost podrazumeva odgovornost nosioca funkcije, ali i svest o odgovornosti svih asocijacija, organa sudske vlasti i samih sudija.²

Značajne garancije nezavisnosti sudija, pored pravila o izboru sudija, stalnosti i nepremestivosti, napredovanju sudija, imunitetu sudija, prestanku sudijske funkcije, su i jasna pravila o disciplinskoj odgovornosti. Savet u državama u tranziciji mora da čuva funkciju sudija, da razlikuje

¹ Sudija Apelacionog suda u Kragujevcu, e-mail: tanja.kandic@open.telekom.rs

² Više o tome: V. Petrov, „Slobodan mandat poslanika i odgovornost“, *Pravni život*, br. 12/2011, 761.

granicu između radnih obaveza magistrata i njihove odgovornosti, da postane garant poverenja građana u rad sudija.³

2. Disciplinska odgovornost sudija u Republici Hrvatskoj, Republici Sloveniji i Republici Makedoniji

Pravo i odgovornost, „dve su oznake prostora i vremena univerzuma prošlosti i sadašnjosti,... dva stuba kulture razuma kojim se gradi humana budućnost“.⁴ Disciplinska sudska vlast obuhvata ovlašćenja da se odlučuje o disciplinskoj odgovornosti sudija i predsednika sudova. Važno pitanje je: da li je disciplinska odgovornost sudija u nadležnosti sudske vlasti, nezavisnih tela ili parlamenta i izvršne vlasti i da li je za zaštitu prava sudija propisan pravni lek, da li je u disciplinskom postupku propisana dvostepenost odlučivanja.⁵ Regulisanje disciplinske odgovornosti sudija je osnova za zaštitu imunološkog sistema sudstva, sudske vlasti i put da se vrati poverenje građana u sudstvo, stručan i profesionalan rad sudija, te da se donesu kvalitetne sudske odluke u razumnom roku.⁶

Tranzicija je korenita promena, nepredvidiva reforma „odozgo“ i višeslojan proces u okviru socijalističkog režima.⁷ Smer, tempo i rezultat promena ne mogu se unapred predvideti. Ove promene znače političku (s jednostranačkog na višestranački sistem i izgradnju vladavine prava) i ekonomsku tranziciju (s centralističke na tržišnu ekonomiju).⁸ U ovom delu rada biće izvršena analiza normativnog modela disciplinske sudske vlasti u Republici Hrvatskoj, Republici Sloveniji i Republici Makedoniji (u bivšim Republikama Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije). Normativni modeli sudske vlasti ovih država uporediće se sa važećim normativnim modelom sudske vlasti Republike Srbije, sagledati sličnosti i razlike i usklađenost sa međunarodnim standardima. Pojedine države iz miljea „stare Jugoslavije“ usaglasile su svoje propise sa međunarodnim standardima, a druge stvaraju disciplinsku odgovornost sudija pod dominantnim uticajem političke vlasti, ne poštujući međunarodne standarde, što predstavlja udaljavanje od evropskih integracija.

³ Institut za uporedno pravo, *Pravosudni savet*, Institut za uporedno pravo, Beograd 2003., 69.

⁴ S. Perović, „Prirodno pravo i odgovornost“, *Završni dokument*, Kopaonička škola prirodnog prava, Kopaonik 2011., 24.

⁵ T. Kandić, *Sudska vlast u ustavnom i zakonodavnom razvoju Republike Srbije*, doktorska disertacija, Pravni fakultet univerziteta u Beogradu, Beograd 2013., 340.

⁶ Više o tome: V. Petrov, „Slobodan mandat poslanika i odgovornost“, *Pravni život*, br. 12/2011, 761.

⁷ Videti: R. Vasić, *Pravna država i tranzicija*, Beograd 2004., 162.

⁸ J. Elster et al., *Institutional Design in post-communist societies – rebuilding the ship at sea*, Cambridge 1998., 350.

Disciplinska odgovornost u državama u tranziciji (bivšim republikama SFRJ) regulisana je putem prava (pravna odgovornost).⁹ Treba odrediti u normativnom modelu disciplinske odgovornosti država u tranziciji: 1) ponašanje sudija koje predstavlja osnov za disciplinsku odgovornost, 2) telo koje može i na koji način pokrenuti disciplinski postupak protiv sudije, 3) organ koji vodi disciplinski postupak i donosi odluku, 4) položaj i prava sudije u disciplinskom postupku, 5) sankcije koje se mogu izreći ako se utvrdi da ponašanje sudije predstavlja kršenje profesionalnih standarda, 6) pravno sredstvo koje može koristiti sudija, 7) da li je disciplinski postupak dvostepen i koji organ vrši nadležnost drugog stepena.¹⁰

Disciplinska odgovornost je važno pitanje u međunarodnim dokumentima, nacionalnim propisima i predstavlja garanciju demokratske vladavine prava, zaštitu imunološkog sudskog sistema, ograničenje ponašanja sudija. Najvažniji međunarodni dokumenti su: Osnovna načela nezavisnosti sudija koje je usvojila Generalna skupština Ujedinjenih Nacija, Evropska povelja o statutu za sudije¹¹, Preporuka Komiteta Ministara Saveta Evrope o nezavisnosti, efikasnosti i ulozi sudija¹², kao i Mišljenje br. 3 Konsultativnog saveta evropskih sudija o načelima i pravilima kojima se reguliše profesionalno ponašanje sudija, naročito etika, nespojivost funkcija i nepristrasnost. Međunarodno pravo je neophodan korektiv i dopuna unutrašnjeg prava država.¹³

Odgovornost sudije može se javiti „samo kao odgovornost u slučaju grube povrede, odnosno zloupotrebe funkcije, u strogo uređenom postupku“.¹⁴ Prema Mišljenju broj 3 Konsultativnog veća evropskih sudija nije ispravno predvideti da svako kršenje profesionalnih standarda predstavlja osnov za pokretanje disciplinskog postupka. Disciplinski postupak se može pokrenuti samo kada je ozbiljno, grubo i očigledno došlo do kršenja profesionalnih standarda.

⁹ Videti: M. Jovičić, „Odgovornost nosilaca javnih funkcija“, *Demokratija i odgovornost*, Izabrani spisi, knjiga I, Službeni glasnik, Beograd 2006., 116.

¹⁰ Uporediti: M. Jovičić, „Odgovornost nosilaca javnih funkcija“, *Demokratija i odgovornost*, Izabrani spisi, knjiga I, Službeni glasnik, Beograd 2006., 26 i A. Knežević, „Građanska, krivična i disciplinska odgovornost sudija-međunarodni dokumenti i pravo Srbije“, *Strani pravni život*, br. 3/2008, 131-132.

¹¹ Basic Principles on the Independence of the Judiciary adopted by the Seventh United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders held at Milan from 26 august to 6 september 1985 and endorsed by General Assembly resolutions 40/32 of 29. November 1985 and 40/146 of 13 december 1985, European Charter on the Statute for Judges DAJ/DOC (98) 23.

¹² Recommendation no. R. (94) 12 of the Committee of Ministers to Member States on the Independence, Efficiency and Role of Judges, adopted by the Committee of Ministers on 13 october 1994 at the 518 the meeting of the Ministers Deputies.

¹³ R. Stojanović, „Međunarodno pravo i pravna država“, *Pravni život*, br 12/1996, 1139.

¹⁴ A. Fira, „Nezavisnost sudstva u Jugoslaviji i komparativno“, *Arhiv za pravne i društvene nauke*, br. 3/1993, 453.

Međunarodnim dokumentom je propisano da disciplinsku odgovornost treba da ispita nezavisno telo. Kada ovo telo utvrdi da je došlo do očiglednog kršenja profesionalnog standarda, ovlašćeno je da predmet uputi telu nadležnom za vođenje disciplinskog postupka. Nezavisno telo pokreće i vodi disciplinski postupak, donosi odluku o disciplinskom prekršaju, koja odluka podleže kontroli višeg sudskog organa, ili je i sam viši sud.¹⁵ Ovo telo treba pretežno da čine sudije i da bude nezavisno. Protiv odluke o odgovornosti i razrešenju, sudija ima pravo žalbe, tako da je disciplinski postupak dvostepen. U svakoj državi i međunarodnoj zajednici „mora se naći ravnoteža između moći, vlasti, sile i građanskih prava, tako da moć, vlast i sila budu u okvirima moralnosti, prava i pravde“.¹⁶

Stegovni postupak u Republici Hrvatskoj vodi Stegovno vijeće, s tim što Vijeće može za pojedine stegovne postupke imenovati istražno povjerenstvo. Dva člana Stegovnog (disciplinskog) veća moraju biti sudije, a predsjednik Stegovnog vijeća mora biti najmanje sudija suda istog stepena kao i sudija protiv koga se vodi disciplinski postupak.¹⁷ Zahtev za disciplinski postupak pokreće ovlašćeni tužilac, zamenik ovlašćenog tužioca u njegovoj odsutnosti. U disciplinskom postupku sudiji protiv koga se vodi postupak mora se omogućiti da iznese svoju odbranu lično, u pisanom obliku, ili po branitelju koga izabere. U članu 62 Zakona o državnom sudbenom vijeću nabrajana su stegovana dela, a u članu 63 navedenog zakona stegovne kazne: ukor, novčana kazna do jedne trećine plate ostvarene u prethodnom mesecu u vremenu od jednog do dvanaest meseci, razrešenje sudijske dužnosti.

Odluku o disciplinskom postupku donosi Stegovno veće većinom glasova svih članova i odluka o stegovnoj odgovornosti, o razrešenju mora biti otpremljena strankama u roku od 15 dana nakon donošenja. Protiv ove odluke o odgovornosti i razrešenju sudija ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana dostavljanja odluke. Žalba se podnosi Ustavnom sudu Republike Hrvatske, organu van sudskog sistema i sudske vlasti.¹⁸

Sudski savet u Republici Sloveniji nema ulogu u samom disciplinskom postupku. Predlog za pokretanje disciplinskog postupka podnosi disciplinski tužilac, koga u njegovoj odsutnosti menja njegov zamenik, oba sudije vrhovnog suda. Disciplinski organi su Disciplinski

¹⁵ Načelo VI Preporuke R (94) 12, član 19 Osnovnih načela nezavisnosti sudija koje je usvojila Generalna skupština Ujedinjenih Nacija.

¹⁶ R. Kuzmanović, „Institut raspuštanja skupštine u funkciji ostvarivanja ustavnosti s osvrtnom na primjenu u Srbiji“, *Dva veka srpske ustavnosti*, zbornik radova sa naučnog skupa održanog 11-12. marta 2010. godine, Srpska akademija nauka i umetnosti i Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd 2010., 14.

¹⁷ Članak 66 Zakona o Državnom sudbenom vijeću, *Narodne novine*, br. 116/2010, 57/2011, 130/2011, 13/2013, 28/2013 i 82/2015.

¹⁸ Član 79 tačka 2, 3 i 4 Zakona o Državnom sudbenom vijeću, *Narodne novine*, br. 116/2010 i 57/2011, 130/2011, 13/2013, 28/2013 i 82/2015.

sud prvog stepena i Disciplinski sud drugog stepena koje imenuje sednica Vrhovnog suda Republike Slovenije na predlog Sudskog saveta na period od dve godine, a mogu biti ponovo imenovani. Disciplinski sud prvog stepena čine osam sudija: dva iz vrhovnog suda, dva iz višeg suda, dva iz okružnog i dva osnovnog suda. Jedan od sudija Vrhovnog suda je predsednik Disciplinskog suda prvog stepena, a drugi je njegov zamenik, koji menja predsednika u njegovom odsustvu. Disciplinski sud prvog stepena odlučuje u sastavu od tri sudije, od kojih najmanje jedan sudija mora biti istog položaja kao i sudija protiv koga je pokrenut disciplinski postupak. O pritužbi protiv odluke Disciplinskog suda prvog stepena odlučuje senat Disciplinskog suda drugog stepena sastavljen od tri sudije. Disciplinski sud drugog stepena čini pet sudija Vrhovnog suda, ima predsednika i zamenika predsednika, a predsednik Disciplinskog suda drugog stepena određuje sastav senata.¹⁹

U članu 81 Zakona o sudijskoj službi (Zakona o sodniški službi) nabrojani su disciplinski prekršaji, a u članu 63 navedenog zakona disciplinske sankcije: pismena opomena, zabrana napredovanja, smanjenje plate, premeštaj u drugi sud i razrešenje sudijske funkcije.

Sudijski savet u Republici Makedoniji formira Disciplinsku komisiju od predsednika i dva člana iz redova Saveta za period od tri godine. Predlog za pokretanje disciplinskog postupka protiv sudije može da podnese predsednik suda, predsednik višeg suda i opšta sednica Vrhovnog suda Republike Makedonije. Disciplinska komisija treba da omogući sudiji da se izjasni na sve navode u zahtevu za pokretanje disciplinskog postupka i da se obezbedi zaštita ugleda sudije. Posle sprovedenog disciplinskog postupka donosi se odluka o disciplinskoj odgovornosti sudije. Protiv odluke Disciplinske komisije može se u roku od 8 dana od prijema odluke uložiti žalba Sudskom Savetu. Sudski savet donosi odluku o disciplinskoj odgovornosti sudije dvotrećinskom većinom od ukupnog broja članova. Protiv odluke Saveta o razrešenju sudije i izrečene disciplinske mere može se uložiti žalba Vrhovnom sudu Republike Makedonije.²⁰

U državama u tranziciji, bivšim republikama SFRJ položaj i prava sudija u disciplinskom postupku saglasni su u pretežnom delu sa međunarodnim standardima, propisano je pravno sredstvo koje može koristiti sudija i disciplinski postupak je dvostepen. Disciplinska odgovornost je postala univerzalno prihvaćena vrednost te se može govoriti o međunarodnim

¹⁹ Članovi 86 i 87 Zakona o sudijskoj službi, (Zakon o sodniški službi) *Uradni list RS*, br. 19/1994, 8/1996, 24/1998, 48/2001, 67/2002, 71/2004, 17/2006, 127/2006, 57/2007 i 94/07.

²⁰ Članovi 24 - 31 Zakona za Sudski otvet na Republika Makedonija, *Službeni vesnik na Republika Makedonija*, br. 60/2006, 150/2010, 100/2011 i 20/2015.

standardima u ovoj oblasti.²¹ Najveći broj država u tranziciji nezavisnost sudija i odgovornost sudija, disciplinsku odgovornost sudija “sagledava u pojmovima personalnog sudstva koje deluje unutar vlastite sfere, a po načelu vladavine prava osigurava situaciju dovoljne izoliranosti od drugih organa vlasti“.²² Važno je da postoji opšti konsensus kod donošenja normativnog modela disciplinske odgovornosti sudija u protivnom nema ni dobrovoljnosti u primeni izvora prava te se smanjuje respekt prema formalnom pravnom poretku. Pravnu i ekonomsku tranziciju ovih država muči „problem ostvarivanja prava“. U mnogim državama neizvršavanje prava postalo je endemsko pitanje.²³

3. Disciplinska odgovornost sudija u Republici Srbiji

Disciplinski postupak se može pokrenuti samo kada je ozbiljno i očigledno došlo do kršenja profesionalnih standarda.²⁴ Osnovi za pokretanje disciplinskog postupka moraju uvek biti precizno određeni zakonom. Na osnovu člana 89 Zakona o sudijama disciplinski prekršaj je nesavesno vršenje sudijske funkcije ili ponašanje sudije nedostojno sudijske funkcije. Zakon o sudijama u Republici Srbiji nabroja vrste disciplinskih prekršaja,²⁵ odnosno koje nesavesno vršenje sudijske funkcije ili ponašanje sudije je nedostojno sudijske funkcije. U stavu 2 člana 90 Zakona o sudijama određen je težak disciplinski prekršaj koji postoji ako je usled disciplinskog prekršaja došlo do ozbiljnog poremećaja u vršenju sudske vlasti ili obavljanja radnih zadataka u sudu ili do teškog narušavanja ugleda i poverenja javnosti u sudstvo, a naročito zastarevanja predmeta i ako je nastupila veća šteta u imovini stranke u postupku, kao i u slučaju ponovljenog disciplinskog prekršaja.

U Republici Srbiji, disciplinski organi su: Disciplinski tužilac i Disciplinska komisija koje obrazuje Visoki savet sudstva.²⁶ Sastav, uslove

²¹ Više o tome: M. Pajvančić, „Ustavni principi nezavisnog sudstva“, u: M. Lazić i I. Pejić (ur.), *Zakonodavni i institucionalni okvir nezavisnog sudstva u Republici Srbiji*, Pravni Fakultet Univerziteta u Nišu i Fondacija Konrad Adenauer, Niš, 2009., 25.

²² A. Bačić, „Sudac i ustavna demokratija: Dr. sc. Jadranko Crnić kao čuvar Ustava“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, br 2/2009, 279.

²³ Videti: J. Elstr et al., *Institutional design in post-communist societies - rebuilding the ship at sea*, Cambridge 1998., 63.

²⁴ G. Gasmi ukazuje da se pravni sistem Evropske unije neprekidno dograđuje evolucijom odlučivanja u drugom i trećem stubu saradnje. *Pravo Evropske unije*, Univerzitet Singidunum, Fakultet za turistički i hotelijerski menadžment, Beograd 2006., 274.

²⁵ Član 90 Zakona o sudijama, *Službeni glasnik RS* br. 116/08, 58/09, 104/09, 101/10, 8/12, 121/12, 124/12, 101/13, 111/14, 117/14, 40/15, 63/15 i 106/15.

²⁶ Član 93 i 94 Zakona o sudijama, *Službeni glasnik RS*, br. 116/08, 58/09, 104/09, 101/10, 8/12, 121/12, 124/12, 101/13, 111/14, 117/14, 40/15, 63/15 i 106/15 i član 5 do 10 Pravilnika o postupku za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudija i predsednika sudova, *Službeni glasnik RS*, br. 41/15.

za imenovanje, trajanje mandata, način i prestanak dužnosti, način rada i odlučivanja u disciplinskim organima, uređuje Visoki savet sudstva, svojim aktom, koji objavljuje.²⁷

Disciplinski tužilac postupa po disciplinskoj prijavi, odlučuje o podnošenju predloga za vođenje disciplinskog postupka i vrši druge dužnosti u skladu sa Zakonom o sudijama i ovim Pravilnikom. Disciplinski tužilac vrši svoju dužnost neposredno ili preko svojih zamenika. *Disciplinska komisija* sastoji se od predsednika i dva člana. Ova komisija vodi disciplinski postupak i odlučuje o predlogu Disciplinskog tužioca za vođenje disciplinskog postupka. Komisija je kolegijalni organ sastavljen od članova koji nisu lično zainteresovani u disciplinskom postupku za donošenje odluke što doprinosi objektivnoj proceni postupanja sudija.²⁸ Mandat disciplinskog tužioca, njegovih zamenika i članova Disciplinske komisije traje tri godine.

Pojedine države izgradile su normativni model sudske vlasti i sudstva i usaglasile svoj model sa međunarodnim standardima.²⁹ Evropska povelja o statutu za sudije opšta načela 5.3. određuje da „svaki pojedinac mora biti ovlašćen da bez posebnih formalnosti podnese nezavisnom telu prigovor zbog kršenja zakona od strane sudije. Ovu odredbu sadrži i nacionalno pravo Republike Srbije, “svako lice može podneti u pisanom obliku disciplinsku prijavu protiv sudije i odnosno predsednika suda, Disciplinskom tužiocu.”³⁰ Potrebno je omogućiti strankama u postupku da se žale na neprofesionalno ponašanje sudije, a sa druge strane treba zaštititi i sudiju od mogućih zloupotreba podnošenja disciplinskih prijava. Prigovore i pritužbe na ponašanje sudija mogu da dovedu do pokretanja disciplinskog postupka i ovo ponašanje sudija treba da ispita nezavisno telo. Ako ovo nezavisno telo oceni da ponašanje sudije predstavlja ozbiljno i očigledno kršenje sudijske funkcije, predmet će uputiti organu nadležnom za vođenje disciplinskog postupka.³¹

Disciplinski tužilac može da pribavi relevantne dokaze i informacije od suda, drugih državnih organa, javnih ustanova i fizičkih lica. Može da pozove sudiju protiv koga je podneta disciplinska prijava da se izjasni o navodima iz disciplinske prijave. Ako smatra da postoji osnovana sumnja da je učinjen disciplinski prekršaj, Disciplinski tužilac podnosi Disciplinskoj komisiji predlog za vođenje disciplinskog

²⁷ Član 93 stav 3 Zakona o sudijama, *Službeni glasnik RS*, br. 116/08, 58/09, 104/09, 101/10, 8/12, 121/12, 124/12, 101/13, 111/14, 117/14, 40/15, 63/15 i 106/15.

²⁸ V. Brajić, *Radno pravo*, Savremena administracija, Beograd 1983., 232.

²⁹ Videti: B. Milosavljević, „Reforma političkog sistema“, *Pravni život*, Beograd, br. 12/2010, 907.

³⁰ Član 21 Pravilnika o postupku za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudija i predsednika sudova, *Službeni glasnik RS*, br. 41/15.

³¹ Preporuka R (94) 12, Mišljenje broj 3 CCJE.

postupka.³² Disciplinska komisija dostavlja predlog za vođenje postupka sa dokazima sudiji protiv koga se vodi postupak, uz upozorenje da se o njima izjasni i predloži dokaze u roku od osam dana od dana dostavljanja. Ako uredno pozvani sudija i njegov zastupnik ne pristupe na ročište bez opravdanog razloga, ročište se održava u njihovom odsustvu.³³

Sudija u disciplinskom postupku ima pravo da odmah bude obavešten o predlogu Disciplinskog tužioca, da se upozna sa predmetom i pratećom dokumentacijom i da sam ili preko zastupnika pruži objašnjenje i dokaze za svoje navode. Važno je da se sudija protiv koga se vodi disciplinski postupak sasluša, sasluša „do kraja“.³⁴ Disciplinska komisija, nakon sprovedenog disciplinskog postupka može da odbije predlog ili usvoji predlog Disciplinskog tužioca, oglasi sudiju odgovornim za učinjeni disciplinski prekršaj i izrekne mu odgovarajuću disciplinsku sankciju.³⁵ Protiv odluke Disciplinske komisije, tužilac i sudija mogu izjaviti žalbu Savetu u roku od osam dana od prijema odluke.³⁶

Odluka se može pobijati: zbog povrede pravila postupka koje mogu imati uticaj na donošenje zakonite i pravilne odluke; zbog pogrešno ili nepotuno utvrđenog činjeničnog stanja, pogrešne primene materijalnog prava³⁷, zbog odluke o izrečenoj disciplinskoj sankciji. Žalba sa priložima dostavlja se drugoj strani u postupku, koja može u roku od tri dana dostaviti odgovor na žalbu. Po prijemu odgovora na žalbu ili isteku roka za davanje ovog odgovora, predmet se dostavlja Savetu.³⁸

Predsednik Saveta određuje izvestioca iz reda sudija – izbornih članova Saveta. Na raspravi izvestilac daje kratak prikaz postupka i činjenica, ne izražavajući mišljenje o osnovanosti žalbe, potom strane iznose svoje argumente. Savet zakazuje raspravu ako nađe da je radi pravilnog utvrđenja činjeničnog stanja ili otklanjanja povreda postupka potrebno da se pred Savetom ponove već izvedeni dokazi ili izvedu dokazi predloženi u žalbi.

³² Član 27 Pravilnika o postupku za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudija i predsednika sudova, *Službeni glasnik RS*, br. 41/15.

³³ Član 30 Pravilnika o postupku za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudija i predsednika sudova, *Službeni glasnik RS*, br. 41/15.

³⁴ R. Božović, ukazuje da „Dijalog je geometrija govora. Duša i podstrekač mišljenja“. *Leksikon kulturologije*, Agencija Matić, Beograd 2006., 174.

³⁵ Član 97 Zakona o sudijama, *Službeni glasnik RS*, br. 116/08, 58/09, 104/09, 101/10, 8/12, 121/12, 124/12 i 101/13, 111/14, 117/14, 40/15, 63/15, 106/15 i član 34 Pravilnika o postupku za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudija i predsednika sudova, *Službeni glasnik RS*, br. 41/15.

³⁶ Član 36 Pravilnika o postupku za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudija i predsednika sudova, *Službeni glasnik RS*, br. 41/15.

³⁷ Uporedi: B. Poznić, V. Rakić Vodinelić, *Građansko procesno pravo*, Savremena administracija, Beograd 1999., 292-298 i S. Svorcan, *Komentar zakona o parničnom postupku*, Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu i Institut za pravne i društvene nauke, Kragujevac 2012, 826-834.

³⁸ L. Basta, *Anglosaksonski konstitucionalizam u teoriji i praksi*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd 1982., 238.

U roku od 30 dana od dana dostavljanja žalbe, Savet donosi odluku. Odluka se donosi većinom glasova i o većanju i glasanju sastavlja se poseban zapisnik. Savet može da: odbaci žalbu kao neblagovremenu ili nedozvoljenu, odbije žalbu, kao neosnovanu i potvrdi odluku Disciplinske komisije ili usvoji žalbu i preinači odluku Disciplinske komisije.³⁹ Savet je dužan da otpравak rešenja izradi u roku od osam dana od dana donošenja odluke i spise vrati Disciplinskoj komisiji koja odluku dostavlja disciplinskom tužiocu, sudiji i njegovom zastupniku.⁴⁰ Odluka Saveta sudstva je konačna i protiv odluke o disciplinskoj sankciji može se pokrenuti upravni spor. U disciplinskom postupku nije dozvoljen vanredni pravni lek, niti ponavljanje postupka.⁴¹

Disciplinska komisija kada utvrdi težak disciplinski prekršaj podnosi predlog za razrešenje sudije sa kompletnim predmetom Savetu.⁴² Savet ovaj predlog Disciplinske komisije bez odlaganja dostavlja sudiji da se o njemu izjasni, u roku od osam dana. Predsednik Saveta po prijemu predloga, određuje iz reda sudija – izbornih članova Saveta, izvestioca koji će pripremiti predmet, izložiti ga pred Savetom i predložiti odluku.

Na osnovu člana 91 Zakona o sudijama, disciplinske sankcije su: javna opomena, umanjenje plate do 50% do jedne godine i zabrana napredovanja u trajanju do tri godine. Javna opomena može biti izrečena samo kada se prvi put utvrdi odgovornost sudije za disciplinski prekršaj. Disciplinska sankcija izriče se srazmerno težini učinjenog disciplinskog prekršaja, uzima se u obzir ranije ponašanje sudije, njegov profesionalni rad, ponašanje u disciplinskom postupku i druge okolnosti koje mogu uticati na odmeravanje sankcije. Prema članu 4 Pravilnika o postupku za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudija i predsednika sudov, disciplinski postupak je hitan i zatvoren za javnost, sem ako sudija protiv koga se vodi disciplinski postupak ne zahteva da postupak bude javan.

³⁹ Član 98 stav 1 i 2 Zakona o sudijama, *Službeni glasnik RS*, br. 116/08, 58/09, 104/09, 101/10, 8/12, 121/12, 124/12, 101/13, 111/14, 117/14, 40/15, 63/1, 106/15 i član 38 Pravilnika o postupku za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudija i predsednika sudova, *Službeni glasnik RS*, br. 41/15.

⁴⁰ Član 40 Pravilnika o postupku za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudija i predsednika sudova, *Službeni glasnik RS*, br. 41/15. Visoki savet sudstva u Francuskoj odlučuje o disciplinskim prestupima sudija i proti ove odluke ne može se podneti žalba (član 57 Ordonansa 58-1270). U Portugaliji protiv odluke Visokog saveta sudstva u disciplinskom postupku može se izjaviti žalba Kasacionom sudu, a protiv odluke Disciplinskog odeljenja Saveta u Italiji može se izjaviti žalba Zajedničkom građanskom veću Kasacionog suda.

⁴¹ Član 98 Zakona o sudijama, *Službeni glasnik RS*, br. 116/08, 58/09, 104/09 i 101/10, 8/12, 121/12, 124/12 i 101/13, 111/14, 117/14, 40/15, 63/15, 106/15 i 47 Pravilnika o postupku za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudija i predsednika sudova, *Službeni glasnik RS*, br. 41/15.

⁴² Član 92 Zakona o sudijama, *Službeni glasnik RS*, br. 116/08, 58/09, 104/09, 101/10, 8/12, 121/12, 124/12 i 101/13, 111/14, 117/14, 40/15, 63/15, 106/15 i član 43 Pravilnika o postupku za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudija i predsednika sudova, *Službeni glasnik RS*, br. 41/15.

4. Zaključak

Disciplinska odgovornost je postala univerzalno prihvaćena vrednost. „Ovo načelo je našlo svoje mesto u međunarodnim konvencijama. „Danas se s pravom može govoriti o međunarodnim standardima u ovoj oblasti“. ⁴³ Preciznim regulisanjem disciplinske odgovornosti sudija i predsednika sudova uspostavlja se funkcionalni sudski sistem, doprinosi se nezavisnosti sudske vlasti od drugih grana vlasti, smanjuje pritisak javnosti i uspostavlja poverenje građana u sudstvo.

Odredbe Pravilnika o disciplinskom postupku i disciplinskoj odgovornosti u Republici Srbiji, jednim delom su usklađene sa međunarodnim standardima. Propisano je telo, sastavljeno od sudija, koje odlučuje u disciplinskom postupku, određen je disciplinski prekršaj, pravila disciplinskog postupka i disciplinske sankcije, kao i pravo sudija na odbranu i dvostepeni postupak. Postavlja se pitanje da li je Disciplinska komisija u Republici Srbiji nezavisno telo, da li je pod uticajem Visokog saveta sudstva koji imenuje disciplinske organe, a sam Savet sudstva je drugostepeni disciplinski organ koji donosi konačnu odluku u disciplinskom postupku. ⁴⁴ Trebalo bi izmeniti normativni model disciplinske odgovornosti sudija u Republici Srbiji i predvideti da drugostepeni organ u disciplinskom postupku, bude Ustavni sud ili sudski organ-najviši sud u državi, po uzoru na države u regionu, saglasno evropskim standardima. ⁴⁵

Donošenjem podzakonskih akata - Pravilnika o disciplinskom postupku i disciplinskoj odgovornosti, Visoki savet sudstva u Republici Srbiji nije odgovorio zahtevu i potrebi društva za kvalitetnom promenom disciplinske odgovornosti, da drugostepeni disciplinski organ bude nezavisno telo, najviši sud u državi ili nezavisno telo van sudskog sistema, nije se odvojio i udaljio od političkih vlasti. U normativnoj regulativi disciplinske odgovornosti sudija u Srbiji, nezavisnost sudija, relativizira se kadrovskim uticajem i ovlašćenjima drugih dveju vlasti. ⁴⁶ Disciplinske

⁴³ Više o tome: Z. Radojević, „Međunarodni standardi nezavisnosti sudstva“, u: M. Lazić i I. Pejić (ur.), *Zakonodavni i institucionalni okvir nezavisnog sudstva u Republici Srbiji*, Pravni Fakultet Univerziteta u Nišu i Fondacija Konrad Adenauer, Niš 2009., 37-52.

⁴⁴ U periodu od 2001. do donošenja Pravilnika o disciplinskom postupku i disciplinskoj odgovornosti od 2010. godine pravila disciplinskog postupka nisu bila detaljno propisana. Zakon o sudijama od 2001. godine nije odredio pojam disciplinske odgovornosti. O disciplinskim sankcijama od 01.01.2002. godine odlučivao je veći broj tela od Velikog personalnog veća, Visokog saveta pravosuđa do Opšte sednice Vrhovnog suda Srbije.

⁴⁵ U Republici Hrvatskoj Ustavni sud je disciplinski organ u poslednjoj instanci, a u Republici Makedoniji veće Vrhovnog suda.

⁴⁶ S. Orlović, *Načelo podela vlasti u ustavnom razvoju Srbije*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd 2008., 212.

sankcije prema sudiji u praksi „ne mogu se izricati pre konsultacije, s organom koji je zadužen da se stara o nezavisnosti sudija kakav je Visoki savet.⁴⁷

Potrebno je da se sudska vlast i disciplinska odgovornost sudija u Republici Srbiji, po uzoru na države u tranziciji, Republiku Hrvatsku i Republiku Makedoniju oslobodi uticaja izvršne i zakonodavne vlasti, političkih vlasti, odnosno neprofesionalnih i smenjivih vlasti, ali i od podaničkog duha, kako bi se uspostavila vladavina prava i pravna država. Sudska vlast i sudovi su konstitutivni element, središte pravne države, pitanje kulture jedne zajednice, stubovi nosači demokratije. Sudska vlast, sudije, disciplinska odgovornost sudija nisu problem, već su izvori koji bi trebalo da olakšaju demokratsku praksu.

Tatjana Kandić, PhD

The judge of the Appellate Court in Kragujevac

DISCIPLINE RESPONSIBILITY OF JUDGES IN THE REPUBLIC OF SERBIA, REPUBLIC OF CROATIA, REPUBLIC OF SLOVENIA AND REPUBLIC OF MACEDONIA

Summary

One of the guarantees of independence of judges is immunity and discipline responsibility. The discipline judicial power includes authorisations to decide upon discipline responsibility of judges and presidents of courts. A normative model of discipline responsibility of judges is a basis for the protection of immunological judicial system and for judges to make quality decision in a reasonable time.

Certain countries in transition have synchronised the normative model of discipline responsibility with international standards, while other states create a normative model of discipline responsibility under the impact of political authorities, not obeying international standards, which results in their moving away from international integrations.

Key words: independence of judges, immunity of judges, discipline responsibility, international standards, influence of political authorities.

⁴⁷ R. Marković, *Ustavno pravo i političke institucije*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu i Službeni glasnik RS, Beograd 2009., 510.